

LÁSZLÓ MELINDA

A KÜLSŐ-BELSŐ MENTÉN

Könyv Kata: Kívülvalóság

Magyar Műhely Galéria, Budapest

2017. április 5–28.

Generációjának egyik legtehetségesebb fiatal festője, KÖNYV KATA a Magyar Képzőművészeti Egyetemen diplomázott (2008) Gaál József tanítványaként, jelenleg doktori képzésen vesz részt Pécsen. A Magyar Műhely Galériában megrendezett tárlaton a tradicionális festészti vonulatot képviselő alkotó klasszikus olaj és vászon technikájú képei mellett láthatók egyéb hordozóra készült munkák is, és a festő az installáció nyújtotta lehetőségeket is kihasználta.

A kiállítás címében a művész a foucault-i 'kívülvaló gondolatára' (la pensée du dehors) utal, mely szerint a *kint* és *bent* közötti elválasztó vonal nem rögzíthető, s mint *gondolat*, egyfajta hatásmechanizmus van jelen.

Könyv Kata realista festészeti attitűdje metaforikus ihletettségű és groteszkbe hajló, melynek sajátos eleme az irónia és a humor. A festőt körülvevő személyes életter, vizuális környezet reflexiója jelenik meg a képeken, de nem valamiféle mimézisről vagy üres esztétizálásról van szó, sokkal inkább a vizuális és a gondolati sík egységéről, a tartalom és a forma egyensúlyáról, mely a valódi műalkotás sajátja, ily módon mentes minden sal-

langtól és öncélúságtól. Eme szándék vezet Könyv Katát, amikor az asszociációkra épülő érzelmi és gondolati töltéssel bíró munkáit létrehozza. Azon belső késztetés, kényszer hajtja, mely által a műveken keresztül a megismerés és megértés ülepítő folyamata megy végbe, a mélyebb összefüggések feltérképezésének szándéka által diktált minden, miközben hangsúlyos szerepet játszik az (ön)kritikus szemlélet.

A jelen korunkat alakító információáradat és az egymást érő legkülönfélébb vizuális impulzusok különös, kiméraszerű képződményt alkotnak bennünk, s rengeteg hiánypótlékkal kábítanak. A felhalmozott lexikális tudás, részlet ellenére, amivel a *nagy egészet* áhítjuk „összerakni”, inkább a fragmentálódás, mint a kohézió válik tendenciává. A jó értelemben vett érzékenység elcsökevényesedik, noha csakis a beleérés által kerülhetünk közelebb a *lényeghez*. Az „örök titok” megmarad, mert fátyol homályosítja el tekintetünket, mely nem lebben fel, ám rajta keresztül mégis átszűrődik egy kevés fény teret engedve a sejtésnek, így a titokzatosság örök kísértés – talán nem is baj. Be kell látnunk, valójában semmivel nem tudunk többet, mint elődeink, s a hibákat is újra és újra elkövetjük. Mégis, gondoljuk meg, nem lehetséges, hogy közelebb vagyunk a *lényeghez*, mint gondolnánk, csak nem *látunk*, pusztán *nézünk*? Nem igaz-e, hogy ami igazán lényeges, az valójában nagyon is egyszerű? A „kívülvalóság”-ban ott a szétzilálódás veszélye, és az elszakadás momentuma is megidéződik. A széttöredezett *egész* szilánkjainak különböző minősége, különös egymásmel-

2017 - 2

lettisége montázs-szerűen „találkozik”, de forradások nélkül már nem ízesül.

Könyv Kata festészetében az élet szóttese, az emberi lét teljessége ölt testet, az egyént gyötrő létkérdések és a – gyakran önmagunk által kreált útvesztőnek tetsző labirintusban – civilizációs társadalmi problémák tapintódnak ki éppen ama fókuszálás által, ahogyan a festő a fragmentumba, a szimbólumteremtő, szinte jellé emelt kiragadott részletbe, valamint az irányított motívumtársításba sűríti egy-egy leleplező vallomás sóhaját vagy éppen felkiáltását. Képei által a ciklikusság és az ellentétes erőhatások közötti fluktuáció, a centrum és a periféria, a rész és az egész, a valóság és a látszat, egészen a projekció kérdésének felvetéséig jutunk, egyúttal megidézve az érzelmek, a szépség, a fogyasztás, a szerepek és az álarc problémakörét.

Az *Éjszakai leolvasás* című festmény gázorája a fogyasztás, a jólét és az élet gondolkörét idézi meg, egy szerkezet egyértelmű utalással az emberi szívre, ahogy a csövek is az érrendszerhez hasonlóan vesznek körbe. A kiállítótér takaróburkolatának megnyitásával feltárult az épület saját „hálózata” is, mintegy különleges adalék, az eredeti és a festett való. Még egy lépés. Az *Arany-arány* című kép sokak által ismert kis újévi malaca anyagában legfeljebb csak imitálja az aranyat, csillogása hamis illúzió, ahogyan a bőséget szimbolizáló koca méretének is csupán töredéke a tenyérynél is kisebb „jóság”, bár a szokásokat tekintve nem a méret a lényeg, igaz, a fiatal sertés ajánlott, hanem, hogy előre túrjon. Csalódottan kereshetjük a felületén eltorzult arcunk, vonásunk tükröződését.

A *Részben egész*-sorozat, ún. „Puha képek” hordozója nem vászon, az alkotó ily módon próbálta hangsúlyozni, kiemelni a test lágyágát és bársonyosságát. Az emberi testrészek hol könnyebben, hol nehezebben felismerhetők, de a póre valóság felmutatásán túl, mint az összefont ujjak fogaskerekre, cipzárra emlékeztető cikk-cakkja, vagy éppen a köldök rése és a hasfal finom sávjai által kirajzolt „tájkép” egyrészt, mint az élet lenyomata, másrészt, mint a gondolati síkon történő kiegészítés kiindulópontja jelenik meg. Az *Édeske* és a *Szívtál* két kisméretű, intim kép. A vásznon csupán egy szív alakú, fehér porcelántál van ábrázolva premier planban, vetett árnyékkal, mely szorosan öleli körül a fényforrással átellenes szív-oldalt, része annak, s miközben kiemeli a ragyogását, az árnyéknak, mint fény-hiányos sötét oldalnak, nélkülöznie kell azt. Az egyszerű tálká-

Könyv Kata

Maszk II. (Paint it black), 2017, olaj, vászon

ban pedig mindössze egy apró édesítőszert találni. Oldott ecsetkezeléssel, lazán feldobott, a háttérben már-már feloldódó finom, kerek tányér és a fémes, hideg és éles villa találkozásának kettőssége uralja a *Mint a villám* című festményt.

A festőnő *Maszk I-II.* (*Fehérre és Paint it black* alcímmel) című festmény feketén-fehéren „talalt” arctisztító pakolás-maszkjai természetesen egy hétköznapi szépségápolási procedúra megörökítői, de miközben a nőiséggel foglalkozó festészeti vonalat is megpendíti, Könyv Kata esetében nem feledkezhetünk meg arról, hogy előszeretettel alkalmazza az apró dolgok, a lényegtelennek tűnő mozzanatok mögött húzódó áttételesség általi gondolattársítást, s nincs ez másként ebben az esetben sem. Titulálhatjuk profán szentképeknek a *Kívülvaló I-II.* című művet. Mindkét alkotás éteri letisztultságra törekszik, s a lényegtelen elvető puritánság befelé fordulásra hívja a nézőt is. Az egynemű fehér háttér lepelként öleli körül az arcot és a mellkast, s élesen kirajzolja, szinte kivágva azt a térből, helyet követelve neki létre hívja, de míg az egyik esetben a *belső* nehezen kivehető, elmosódó, addig a másik esetben (*Anyajegyek emléke* alcímmel) a szuggesztív tekintetű alak anyajegyekként induló sebhelyeit fedi fel. Könyv Kata egy „éles szemű” és „nyitott lelkű” művész jó érzékével, finoman hangolt költőiségével, humorral és olykor iróniával teli asszociatív ihletettséggel irányítja a figyelmet a valóság felfogásának kérdésére, az egyént meghatározó és mozgató lelki tényezőkre, a kettősségekre, a diszsonanciára, miközben az erőteljes és vérbeli festőiséggel megfogalmazott műveiben a zsigeri festészet iránti elkötelezettség, mintegy szinte erotikus munkafolyamat és felületalakítás mindvégig jelen van. Ez az egység jelenti biztosítékát az előtte álló hosszú utnak.

Könyv Kata

Arany arány, 2017, olaj, vászon